

Text- och samtalsunderlag till presentation 4 om språk- och yrkesintegrerande undervisning i kombinationsutbildningar

– utgångspunkter för språk- och yrkesintegrerande undervisning

Nationellt centrum för
svenska som andraspråk,
Stockholms universitet

på uppdrag av

Skolverket

Innehåll

Introduktion	- 3 -
Användningen av materialet.....	- 4 -
<i>Öppna frågor som kan användas till varje delfilm</i>	<i>- 5 -</i>
Materialet till presentation 4.....	- 6 -
<i>Delfilm 1. Vad menar vi med kognitivt utmanande undervisning?</i>	<i>- 6 -</i>
Specifika frågor till delfilm 1.....	- 7 -
<i>Delfilm 2. Hur avgör vi om en kognitiv utmaning är relevant för kommunikationen på arbetsplatsen?</i>	<i>- 8 -</i>
Specifika frågor till delfilm 2.....	- 8 -
<i>Delfilm 3. Varför bör vi uppehålla oss länge vid grundläggande moment?</i>	<i>- 10 -</i>
Specifika frågor till delfilm 3.....	- 10 -
<i>Delfilm 4. Vad skiljer språk- och yrkesintegrerande undervisning från språk- och kunskapsutvecklande arbetsätt?.....</i>	<i>- 12 -</i>
Specifika frågor till delfilm 4.....	- 13 -
Referenslista.....	- 15 -
<i>Övergripande referenser.....</i>	<i>- 15 -</i>
<i>Referenser – styrdokument.....</i>	<i>- 16 -</i>
<i>Referenser – övrigt.....</i>	<i>- 16 -</i>

Text- och samtalsunderlag till presentation 4 om språk- och yrkesintegrerande undervisning i kombinations- utbildningar

– undervisningen är kognitivt utmanande

Det här är en del av ett stödmaterial för verksamheter som arbetar för att utveckla och stärka kvaliteten i undervisning för elever som studerar en yrkesutbildning kombinerat med sfi/svenska som andraspråk. Materialet består av ett antal inspelade presentationer med tillhörande text- och samtalsunderlag.

Stödmaterialiet är framtaget för kombinationsutbildningar inom komvux, det vill säga för utbildningar där sfi eller svenska som andraspråk kombineras med en yrkesutbildning på gymnasial nivå. Utbildningarna erbjuds främst vuxna elever med svenska som andraspråk och de som har en kort tidigare utbildningsbakgrund. Det arbetssätt som beskrivs i stödmaterialiet är dock relevant för alla utbildningar som på något sätt omfattar både andraspråk och yrkespraktik.

Stödmaterialiet vänder sig i första hand till lärare och skolläring. Det är främst tänkt att användas i grupper bestående av yrkeslärare och/eller språklärare med eller utan rektor, utvecklingsledare eller andra funktioner.

Detta dokument är en del av presentation 4 som handlar om att undervisningen är kognitivt utmanande. Övriga presentationer ser du här nedan.

1. Utgångspunkter för språk- och yrkesintegrerande undervisning inom kombinationsutbildning
2. Undervisningen är dialogisk och erfarenhetsbaserad
3. Undervisningen går från det konkreta till abstrakta
- 4. Undervisningen är kognitivt utmanande**
5. Undervisningen är arbetslivsrelevant
6. Undervisningen innefattar ändamålsenliga bedömningar

Stödmaterialiet är framtaget av Lisa Gannå och Karin Sandwall, medarbetare på Nationellt centrum för svenska som andraspråk (NC) vid Stockholms universitet, på uppdrag av Skolverket. Materialet kan komma att förändras då det ingår i ett pågående utvecklingsarbete.

Introduktion

I kombinationsutbildningar ska eleverna ges möjlighet att tillägna sig en yrkesutbildning samtidigt som de utvecklar sitt andraspråk med målet att efter avslutad utbildning kunna ta anställning på en arbetsplats. Att ta sig an en sådan uppgift är utmanande både för eleverna och de som ansvarar för att utveckla undervisning och organisation utifrån elevgruppens behov.

Nationellt centrum för andraspråk (NC) har sedan 2016 bedrivit ett utvecklingsarbete kring integrerande språk- och yrkesundervisning i nära samarbete med skolläda och lärare i olika kombinationsutbildningar.

I samarbetet har det blivit tydligt på vilket sätt yrkesundervisning för kortutbildade vuxna invandrare behöver utformas annorlunda, jämfört med yrkesundervisning för elever med svenska som modersmål. Vi har utvecklat en integrerande språk- och yrkesdidaktik för utbildningar vars syfte är att eleverna direkt ska kunna hantera situationer i sitt yrkesliv. Arbetssättet beskriver vi genom ett antal didaktiska principer. Dessa är avsedda att stötta utvecklingsarbete inom alla olika yrkes-/kombinationsutbildningar, men även stötta det dagliga arbetet när lärare planerar, genomför och utvärderar undervisningen.

Text- och samtalsunderlagen till de inspelade presentationerna syftar till att stödja konstruktiva kollegiala samtal i olika typer av utbildningar med olika förutsättningar. I varje samtalsunderlag finns också en referenslista.

Att tala om undervisning tillsammans med kollegor och/eller ledning kan vara mycket inspirerande och utvecklande när man får stöd i att tänka i en prestigefri miljö. Vi kan samtidigt aldrig ta förgivet att alla personer på alla arbetsplatser upplever kollegiala samtal så positivt. Man kan känna sig obekväma när skillnader i synsätt på elever och lärande synliggörs. Att skapa ett öppet och tillåtande klimat där nyfikenhet och noggrant utforskande kan samsas är ett gemensamt ansvar, men det underlättas av en samtalsledare och av att man följer någon form av samtalsunderlag.

Användningen av materialet

Materialet består alltså av inspelade presentationer med tillhörande text- och samtalsunderlag. Varje presentation består av fyra delfilmer.

Innan ni börjar samtala med stöd av det här samtalsunderlaget tittar ni på en delfilm. För att se en delfilm: klicka på rubriken (länken) vid beskrivningen av filmen.

Här beskriver vi två olika sätt som ni kan arbeta med samtalsunderlaget.

- Ni som vill ha en mer öppen ingång i era samtal kring delfilmerna kan välja att arbeta så som beskrivs under rubriken: ”Öppna frågor som kan användas till varje delfilm”.
- Ni som hellre vill diskutera utifrån färdigformulerade reflektionsfrågor hittar sådana efter beskrivningen av respektive delfilm under t.ex. rubriken ”Specifika frågor till delfilm 1”.

Förslagen till de frågor som finns här nedanför är just förslag. Du/ni använder förstås materialet i relation till era behov och förutsättningar. Du/din grupp har antagligen olika mycket tid att titta på och, samtala om innehållet i presentationerna. Vissa verksamheter kanske kan lägga en timme på materialet och andra kan använda det under flera tillfällen under året. Vissa av er kanske prövar idéer endast i er egen undervisning eller så involveras hela verksamheten.

Förhoppningsvis pratar ni om det som känns relevant och tankeväckande så att det i förlängningen kan leda till något bra för eleverna.

Text- och samtalsunderlaget är tänkt att vara ett stöd att reflektera individuellt men också ett stöd att jämföra hur ni tänker med varandra. Att våga ställa lagom kritiska frågor kan

stimulera till eftertanke och i längden leda till underbyggda och samordnade handlingar oavsett om du jobbar som lärare eller rektor, eller har en annan funktion i organisationen.

Om ni är ett större arbetslag kan ni behöva utse en samtalsledare som har ansvar för att fördela taltiden och sammanfattar samtalet. Om ni är en mindre grupp delar ni på ansvaret för detta. Du kan även arbeta enskilt med dessa frågor.

Öppna frågor som kan användas till varje delfilm

Ni som vill ha en öppen ingång i era samtal kring delfilmerna kan välja den här arbetsgången.

Läs igenom förslaget på frågor och ändra om det behövs t.ex. i relation till den tid ni har till förfogande.

Titta på delfilmen och skriv enskilt:

- a) Vilken tycker du är föreläsarnas huvudpoäng?
- b) Notera kort något som sägs i föreläsningen som du vill invända mot, hålla med om, eller som du har frågor till.
- c)

Samtala. Gå en runda där var och en av er berättar om vad de skrivit:

- a) Vilken tycker du är föreläsarnas huvudpoäng?
- b) Läs upp och berätta för varandra hur ni tänker om det ni hört.
- c) Sammanfatta och reflektera: har något nytt kommit fram i samtalet, ser vi några mönster i våra svar, har någon ny fråga väckts?

Framåt – hur går vi vidare?

- a) Vill vi pröva något i vår undervisning? Ska något lyftas till beslutsfattare?
- b) Vem gör vad?
- c) När ses vi igen?

Materialet till presentation 4

Materialet till den här presentationen består av fyra delfilmer med följande innehåll:

1. Vad menar vi med kognitivt utmanande undervisning?
2. Hur avgör vi om en kognitiv utmaning är relevant för kommunikation på arbetsplatsen?
3. Varför bör vi uppehålla oss länge vid grundläggande moment?
4. Vad skiljer språk- och yrkesintegrerande undervisning från språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt?

Eftersom delfilmerna bygger vidare på varandra är det lättast att arbeta med dem i tur och ordning, men ni kan också välja att börja med den delfilm som ni tycker mest relevant för era behov och förutsättningar. Som stöd för att välja delfilm beskriver vi här nedanför först innehållet i varje delfilm. Därefter följer specifika frågor till delfilmen.

Delfilm 1. Vad menar vi med kognitivt utmanande undervisning?

Vi börjar med att reda ut vad vi menar med *kognitivt utmanande undervisning*, så den här delfilmen kan ses som en grund inför de övriga delfilmerna. Hur kommer det sig att så kallade ”praktiska yrken” ibland ses som ”lättare”, det vill säga mindre kognitivt krävande, än mer ”teoretiska yrken”? Vi motiverar varför det inte alltid stämmer och kopplar till läroplanen för vuxenutbildning (SKOLFS 2012:101).

Därefter ger vi två exempel på arbete med textläsning och läsförståelse och visar hur olika undervisningen kan falla ut beroende på hur läraren väljer att arbeta. Det första exemplet handlar om ”läsförståelseaktiviteter” som inte självklart utmanar elevernas tänkande. Här ställer läraren (eller läromedelsförfattaren) slutna frågor som eleverna kan hitta hela svaret på i texten utan att nödvändigtvis ha förstått särskilt mycket av textinnehållet. Vi resonerar också om att sådana aktiviteter kan få negativa konsekvenser för elevernas inställning till lärande, särskilt om eleverna arbetar individuellt.

Det andra exemplet är en läsförståelseaktivitet som har potential att utmana eleverna på en högre kognitiv nivå. Det förutsätter att lärare och elever samtalar om textens innehåll och jämför vad de tänker utifrån texten. Genom att arbeta med väl valda, korta textutsnitt och ställa öppna frågor kan elevernas förförståelse aktiveras och förståelsen av textinnehållet byggas upp gemensamt. Eleverna får fler möjliga sätt att förstå texten och inblick i hur de egna erfarenheterna påverkar läsningen.

Att kunna läsa handlar inte enbart om att kunna koda av ord utan också om att kunna skapa mening vid läsningen. Det kan vi träna genom att minimera textmängden och maximera elevernas tid för reflektion. Då ökar vi också den kognitiva utmaningen.

Specifika frågor till delfilm 1.

Fråga 1

I delfilmen påstår vi att inte enbart sk ”teoretiska yrken” utan även sk ”praktiska” yrken – och yrkesutbildningar – kan omfatta stora kognitiva utmaningar.

Vi menar att de övergripande målen i läroplanen för vuxenutbildning (SKOLFS 2012:101) ger bra exempel på kognitivt krävande aktiviteter. Läroplanen anger bland annat att eleverna efter *varje utbildning* i komvux ska kunna använda sina kunskaper som redskap för att ...

- formulera, analysera och pröva antaganden samt lösa problem
- reflektera över sina erfarenheter och sitt eget sätt att lära,
- kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden, och
- lösa praktiska problem och arbetsuppgifter

Ur Läroplan för vuxenutbildningen

Håller ni med om att sk ”praktiska yrken” är kognitivt utmanande? Motivera genom att ge exempel på t.ex. krävande situationer i arbetslivet som ni tänker att eleverna kommer att behöva behärska.

Fråga 2

Vi beskriver i delfilmen en nonsenstext (”Fralkryling”) och textfrågor som fokuserar ytlig läsförståelse (se bilden nedan).

- a) Formulera med egna ord vad som utmärker en ”Fralkryling” och ”ytliga” frågor.
- b) Brukar du – eller ditt läromedel – använda frågor som kan sägas vara ytliga? Ge konkreta exempel från din undervisning, läromedel eller prov.
- c) Vilka för- och nackdelar ser du med olika typer av frågor? Vilka olika syften fyller olika typer av frågor?

Läs texten och svara på frågorna

En stor fralkryling krinkade på fredagseftermiddagen rätt in i en skrua i hörnet av Trastvägen och Orrvägen. Det var i samband med ett vägarbete på Trastvägen som fralkrylingen råkade krinka in i skruan. Han som jobba de i skruan blev lindrigt kadomerad men fick inga kroppsliga skador. Han åkte till hettaret men kunde senare på dagen lämna det. De materiella skadorna blev omfattande.

1. Vad gjorde fralkrylingen?
2. Vad blev han som jobbade i skruan?
3. Vart åkte han?

Fråga 3

Vi beskriver i delfilmen ett arbetssätt med ”spretmeningar” (se bilden nedan) och textfrågor som efterfrågar elevens förståelse med koppling till deras erfarenheter.

- a) Brukar du – eller ditt läromedel – använda frågor där eleven får möjlighet att koppla textinnehållet till sina erfarenheter? Ge konkreta exempel från din undervisning, läromedel eller prov.
- b) Vilka för- och nackdelar ser du med den typen av frågor?
- c) Håller du med om att det beskrivna arbetssättet med ”spretmeningar” kan vara mer kognitivt utmanande för eleverna än att arbeta med ”Fralkrylingstext” och ytliga frågor? Motivera.
- d) Har ni andra idéer om hur man kan stödja elevens läsning och lärande på en lämplig kognitiv nivå?

Exempel på en ”spretmening” i ämnet Etik, som användes för att öva elevernas förmåga att koppla textinnehåll till deras egna erfarenheter:

Etik

”När en vårdtagare får behålla sin identitet och sina levnadsvanor så länge det går, får de också behålla sin värdighet”. (s. 240)

Ur Christidis, M. (2016) Vård- och omsorgsarbete 1. Gleerups.

Delfilm 2. Hur avgör vi om en kognitiv utmaning är relevant för kommunikationen på arbetsplatsen?

Hur avgör vi om vårt undervisningsmaterial är ändamålsenligt och förbereder eleverna för arbetslivet? Delfilm 2 handlar om hur vi kan tänka kring vilket språk och vilket innehåll vi bör fokusera i undervisningen så att den är kognitivt utmanande och samtidigt relevant för elevernas kommande arbetsliv.

Vi ifrågasätter om det är relevant att lägga omfattande tid på texter som t.ex. i en kockutbildning beskriver hur ugnstekning påverkar proteiner och muskeltrådar inne i köttet. Vi argumenterar för att undervisningen snarare behöver fokusera kunskaper för att beskriva och utvärdera synliga resultat som går att uppfatta med sina sinnen. För att pröva relevansen i det undervisningsmaterial man använder kan man föreställa sig hur språket i materialet skulle kunna fungera för att kommunicera och reflektera på arbetsplatsen.

Vi påminner också om att eleverna kan ha omfattande kunskaper och färdigheter även om de inte kan uttrycka det på svenska. Genom exempel på olika fraser visar vi också vad vi menar med ett funktionellt yrkesspråk som inte självklart finns med i de läromedel som finns att tillgå.

Specifika frågor till delfilm 2.

Fråga 1

Som ett stöd för att avgöra vad man ska lägga dyrbar undervisningstid på föreslår vi att lärare kan ställa sig frågan: ”Är det här *språk och innehåll* som jag kan se att eleverna behöver använda på sin arbetsplats?”

- a) Hur avgör ni vilket innehåll och språk som bör fokuseras i undervisningen? Motivera.
- b) Gör dina kollegor samma urval beträffande språk och innehåll i undervisningen.

Fråga 2

Ta fram och läs en text (från läromedel eller annan text) som du/ni nyligen arbetat med eller kommer att arbeta med.

- a) Tycker ni att er text har likheter med texten om ”Ugnstekning” som vi visar i delfilmen (se bild nedan)? Motivera!
- b) Har er text ett språk och innehåll som du kan se att eleverna behöver använda för att reflektera kring arbetsuppgifter eller för att kommunicera på apl-plats eller arbetsplats? Motivera!

Ugnstekning

Vid ugnstekning överförs torr värme till råvarorna indirekt genom den varma luften i ugnen. Stekningen börjar med att köttet värms upp och det bildas en stekskorpa av proteiner som koagulerar på ytan. Värmen leds sedan in i köttet med hjälp av det vatten och fett som råvaran innehåller. Värmen gör att proteinerna stelnar så att köttet blir tillagat. Det påverkar också muskeltrådarna i köttet som drar ihop sig.

Westblom Jonsson, H. (2013) *Matlagning 1*, s. 47. Liber.

Fråga 3

I filmen ger vi några exempel på vad vi menar att ”ett funktionellt yrkesspråk” kan omfatta i en kockutbildning (se bild nedan). Fraser som kan förekomma är:

- Mera salt! – De sista biffarna var för små. – Nästa gång kör vi på lägre temp.
 - Oj vad du jobbar långsamt! – Vad fina dina blev!
 - Såhär är lagom. – Rör inte för mycket! – Har du ballongvispen?
 - Ugnstemperaturen har stor betydelse för saftigheten. Om det är för hett i ugnen, till exempel 200°C blir köttet torrt även om man avbryter tillagning vid önskvärd innertemperatur. Det beror på att köttets yttre skikt hinner bli torra och överstekta.
 - Nej du har helt fel! – Vi har samarbetsproblem.
 - Vi skulle kunna... – Jag behöver vara ledig. – Jag förstår inte riktigt.
 - Kan jag sitta här? – Ska du med på matchen?
- a) Vet du i vilka situationer dina elever brukar ha svårt att kommunicera på apl, eller på sina arbetsplatser? Är det situationer som beskrivs i bubblorna i bilden nedan eller andra?

- b) De situationerna som du vet eller tror att eleverna behöver träna på – hur kan du träna dem bäst i undervisningen?
- c) Vilka situationer lägger du mest tid på att träna språk och innehåll? Behöver ni ändra på det? Varför/inte?

Delfilm 3. Varför bör vi uppehålla oss länge vid grundläggande moment?

Att uppehålla sig länge vid ett grundläggande moment – varför kan det vara viktigt i kognitivt utmanande undervisning? Delfilm 3 visar, genom ett exempel från kockutbildning, på flera anledningar till varför det kan vara viktigt att stanna upp och repetera avgörande moment. För att uppnå handlingsberedskap och anställningsbarhet behöver språkliga och yrkesmässiga handlingar befästas. Det är tidskrävande men vi hävdar att man faktiskt kan ”spara” tid på längre sikt genom att skynda långsamt.

Vi visar också exempel på att grundläggande kursmoment som byggs på successivt inom en kurs, alternativt inom hela utbildningen över tid. Arbetssättet bidrar till elevernas trygghet och förståelse för vad de behöver träna mer på. Vi resonerar vidare om elevernas möjligheter att nå så långt som möjligt och, i relation till det, om vad tidpunkten för bedömning under utbildningen har för betydelse för studieframgång.

Specifika frågor till delfilm 3.

Fråga 1

Ge exempel på några grundläggande moment som du menar bör prioriteras i er utbildning.

- a) Ge exempel på moment som förekommer i flera kurser och vilka behandlas endast i en (1) kurs?

- b) Uppehåller ni er tillräckligt länge vid de momenten? Varför/inte? Vad får det för konsekvenser?
- c) Skulle ni kunna uppehålla er längre vid de moment ni vill prioritera? Om inte: Hur skulle förutsättningarna för utbildningen behöva ändras?

Fråga 2

Vi menar att det kan vara bra att uppehålla sig vid ett grundläggande moment av flera anledningar. Genom att träna samma moment flera gånger kan eleverna – genom sina sinnen – uppmärksamma flera aspekter i en process och därmed uppnå yrkesskicklighet. Bilden här nedan använder vi i delfilmen för att illustrera kunskaper kopplade till olika sinnen: hörsel, smaksinne, syn, lukt och känsel, inom kockutbildningen.

- a) Pröva att använda bilden nedan för att resonera kring kunskaper som är kopplade till sinnesintryck och handlag som eleverna behöver behärska i det yrke du utbildar eleverna i.
- b) Uppmärksammar ni elevernas yrkesutveckling med koppling till deras sinnen och handlag? Vore det relevant i den yrkesutbildning du arbetar inom? Varför/inte?

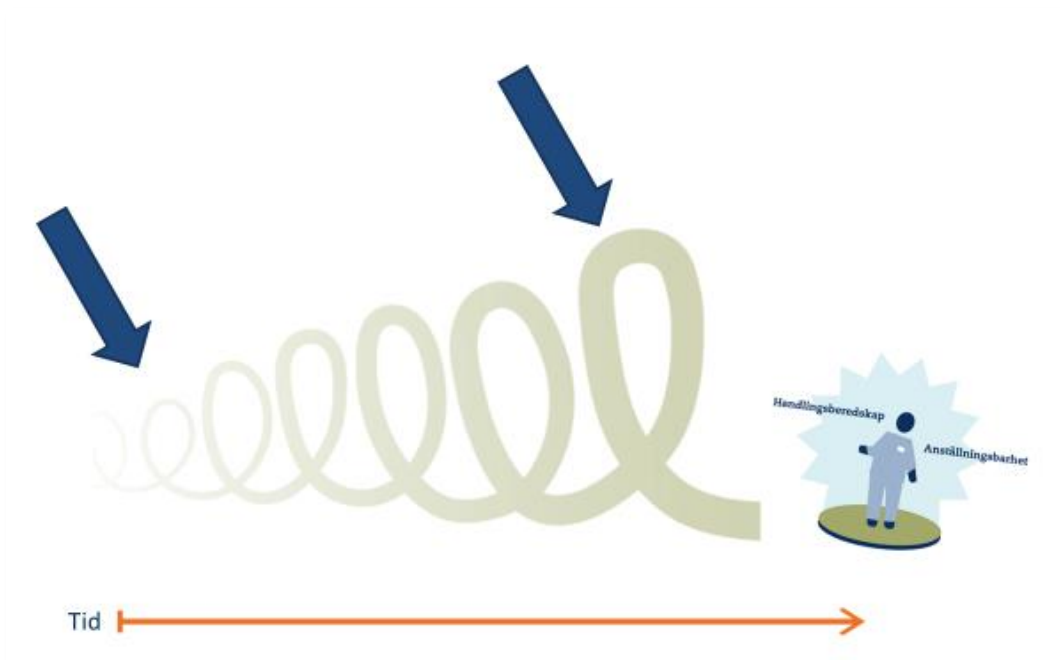
Gannå & Sandwall (2022).
Illustration E. Wikander/Azote.

Fråga 3

Den gröna ”snurran” i figuren nedan visar på hur kunskapen kan utvecklas till förtrogenhet om man uppehåller sig och bygger vidare på aspekter av samma moment över tid. Pilarna

visar på konsekvenser av bedömning av elevernas förståelse och förtrogenhet vid olika tidpunkter inom en kurs eller utbildning.

- a) Vad tänker ni om detta; har ni möjligheter att välja när ni bedömer/betygsätter prioriterade moment? Varför/inte? Vad får det för konsekvenser för eleverna?
- b) En möjlig invändning mot att bedöma senare i en kurs/utbildning är att man får väl nöja sig med att eleverna kan det grundläggande momentet ”hyfsat” eller ”ganska bra”. Eleven kan ju ändå lära sig mer senare i kursen/utbildningen/på apl/arbetsplatsen. Vad tänker ni om det resonemanget?
- c) Har ni möjligheter att påverka hur kurserna läggs ut under utbildningen? Kan kurserna oftare än nu ligga parallellt och/eller över längre tid?

Gannå & Sandwall (2022).
Illustration E. Wikander/Azote.

Delfilm 4. Vad skiljer språk- och yrkesintegrerande undervisning från språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt?

I den här delfilmen, som är både längre och mer ”kompakt” än övriga, jämför vi de båda begreppen *språk- och yrkesintegrerande undervisning* (som vi föreslår för kombinationsutbildningar och liknande) samt *språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt* (se t.ex. Cummins 2001, 2017; Gibbons 2009, 2016; Johansson & Sandell Ring 2019, Kaya 2016, Skolverket 2012). Dessa begrepp kan användas som tankeverktyg för utformande av undervisning särskilt för elever som lär sitt andraspråk och lär andra ämnen på sitt andraspråk. Genom jämförelsen vill vi göra det tydligt varför undervisning i kombinationsutbildningar behöver utformas på det sätt vi föreslår.

Vi börjar med att titta på viktiga likheter mellan begreppen. Därefter går vi över till de skillnader som vi menar motiverar att båda begreppen behövs.

Som tankeverktyg för arbete med språk- och yrkesintegrerande undervisning har vi gjort en omarbetning av Cummins fyrfältare ur *Greppa språket* (Skolverket 2012). Genom att placera

in exempel på språkhandlingar från kockutbildning i vår illustrationen visar vi också vad vi menar med ett funktionellt yrkesspråk.

Specifika frågor till delfilm 4.

Fråga 1

Har ni stött på *språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt* tidigare?

Om ja:

- a) Vad tycker ni utmärker ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt?
- b) Skulle du säga att du arbetar språk- och kunskapsutvecklande i din undervisning? På vilket sätt? Beskriv.
- c) Vilka tycker du är de viktigaste skillnaderna mellan *språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt* och *språk- och yrkesintegrerande undervisning*?

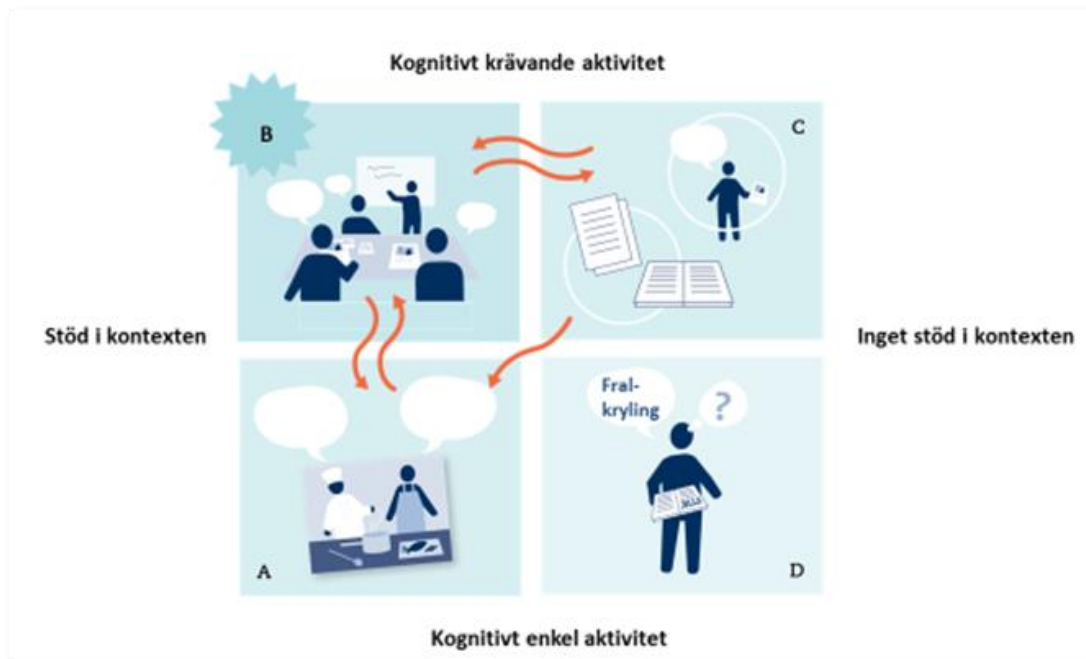
Fråga 2

Figuren nedan är en omarbetning av Cummins fyrfältare ur *Greppa språket* (Skolverket 2012). Den kan fungera som tankeverktyg för lärare att planera in olika sorters undervisningsaktiviteter som kan bidra till utveckling av relevanta yrkeskunskaper inklusive funktionell språkfärdighet, det vill säga att kommunicera och agera ändamålsenligt i arbetslivet.

Figuren består av två axlar som bildar fyra fält. Den horisontella axeln symboliserar ett kontinuum av uppgifter, från de där eleven har mycket stöd i kontexten till de där eleven inte har något stöd i kontexten. Den vertikala axeln symboliserar hur kognitivt krävande aktiviteterna är, från det som är kognitivt enkelt till det som är kognitivt krävande.

De korsande axlarna bildar fyra fält där det nedre vänstra fältet karakteriseras av aktiviteter som är kognitivt enkla och där eleverna får mycket stöttning. I det övre vänstra fältet är aktiviteterna mer kognitivt krävande men eleverna får mycket stöttning. Det övre högra fältet rymmer aktiviteter som är kognitivt krävande och där eleverna får mindre eller ingen stöttning. I det nedre högra hörnet hittar vi aktiviteter som är kognitivt enkla och där eleverna får lite eller ingen stöttning.

- a) Tänk på en serie undervisningsaktiviteter som dina elever arbetat med. I vilket/vilka fält skulle du säga att de aktiviteterna genomfördes?
- b) Vilka specifika situationer i arbetslivet förbereddes eleverna för genom aktiviteterna?
- c) Kan du behöva genomföra aktiviteter i flera fält för att undervisningen ska bli än mer yrkesrelevant?
- d) Håller ni med om att fält C inte kan ses som slutmålet för elever i kombinationsutbildning? Varför/inte?

Gannå & Sandwall (2022). Fritt efter Cummins (2001, 2017).
Illustration E. Wikander/Azote.

Fråga 3

Presentationens samtliga delfilmer handlar om att undervisningen behöver vara kognitivt utmanande.

- Vilka är de viktigaste aspekterna av en sådan undervisning, så som du uppfattar det. Sammanfatta presentationens huvudpoänger.
- Vad får du lust att pröva? Har du fått någon idé till undervisningsupplägg? Kan du pröva det i din undervisning?

Referenslista

Övergripande referenser

Inledningsvis i referenslistan finns rapporter och länkar som vi anser är särskilt värdefulla för utbildning och undervisning inom kombinationsutbildningar inom komvux. Därför presenteras innehållet kort.

Via länken nedan hittar du inspelade presentationer och samtalsunderlag för planering, genomförande och uppföljning av olika kombinationsutbildningar i kommuner med olika förutsättningar. Presentationerna utgår huvudsakligen från de didaktiska principer NC utformat.

Nationellt centrum för svenska som andraspråk (2022) Hämtad 2023-04-20: [Stödmaterial för kombinerade språk- och yrkesutbildningar inom komvux](#)

Via länken nedan hittar du samtliga presentationer (delfilmer) som är beskrivs i samtliga text- och samtalsunderlag. De är publicerade på NCs youtubekanal.

Nationellt centrum för svenska som andraspråk (2022) Hämtad 2022-11-14: [Principer för en integrerande språk och yrkesdidaktik - YouTube](#)

Här nedan finns länken till en rapport som NC skrivit på uppdrag av Skolverket. Rapporten, som är en del av det nationella projektet Kombinationsutbildning sfi, fokuserar på huvudsakliga förutsättningar för **undervisningen**.

Sandwall, K. (2022) *Undervisning inom kombinationsutbildningar*. Redovisning av uppdrag inom Skolverkets projekt Kombinationsutbildning sfi. Utgiven av Skolverket. Hämtad 2022-11-14: <https://www.skolverket.se/publikationer?id=10011>

Nedanstående delrapport är gjord inom det nationella projektet Kombinationsutbildning sfi. Projektet, som ägs av Skolverket och finansieras av Europeiska socialfonden, **kartlägger nuläget och sammanställer lärdomar** om kombinationsutbildningar. Syftet med rapporten är att **utgöra ett underlag för beslut** om kombinationsutbildningar på olika nivåer. Bland annat genom att öka kunskapen om hur kombinationsutbildningar fungerar samt identifiera förutsättningar och framgångsfaktorer i utbildningarnas planering, styrning och organisering. Rapporten vänder sig till dem som vill öka sina kunskaper om kombinationsutbildningar, exempelvis på departement, bland huvudmän eller hos utbildningsanordnare.

Skolverket (2022) *Kartläggning av kombinationsutbildningar*. Delrapport inom ESF-projektet Kombinationsutbildning sfi. Hämtad 2022-11-14: <https://www.skolverket.se/publikationer?id=10008>

Här nedan finns en länk till Skolverkets samlade webbsida om att leda och genomföra kombinationsutbildningar inom komvux. Här finns inspiration och stöd i arbetet med kombinationsutbildningar, bl.a. information och länkar kring statsbidrag, stödjande insatser, studie- och yrkesvägledning, ISP, APL, ORK-kurser.

Skolverket (2022) Hämtad 2022-11-14: [Organisera och genomföra kombinationsutbildningar inom komvux - Skolverket](#)

Referenser – styrdokument

SFS 2010:800. Skollag.

SKOLFS 2012:101. Förordning om läroplan för vuxenutbildningen.

SKOLFS 2017:91. Kursplan för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare.

SKOLFS 2022:21. Kursplan Svenska som andraspråk inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå.

Referenser – övrigt

Cummins, J. (2001) *Negotiating identities: Education for empowerment in a diverse society* (2:a uppl.). Los Angeles: California Association for Bilingual Education.

Cummins, J. (2017) *Flerspråkiga elever: Effektiv undervisning i en utmanande tid*. Stockholm: Natur & Kultur.

Gibbons, P. (2009) *Lyft språket, lyft tänkandet*. Stockholm: Hallgren & Fallgren.

Gibbons, P. (2016) *Stärk språket, stärk lärandet*. Stockholm: Hallgren & Fallgren.

Johansson, B. & Sandell Ring, A. (2019) *Låt språket bära – genrepedagogik i praktiken*. Lund: Studentlitteratur AB.

Kaya, A. (2016) *Att undervisa nyanlända: metoder, reflektioner och erfarenheter*. Stockholm: Natur och kultur.

Skolverket (2012) *Greppa språket! Ämnesdidaktiska perspektiv på flerspråkighet*. Hämtad 2022-11-14: [Greppa språket! Ämnesdidaktiska perspektiv på flerspråkighet - Skolverket](#)